

HUS Diagnostiikkakeskus

KRIITTISET DIAGNOSTISET TULOKSET JA NIIDEN ILMOITTAMINEN

Liitty Johtajaylilääkärin ohjeeseen ”Kriittiset diagnostiset tutkimukset ja niiden raportointi”

Helmikuu 2021

KRIITTINEN DIAGNOSTINEN TULOS

JCI-STANDARDIN KOHTA IPSG.2.2

Kriittisellä diagnostisella tuloksella tarkoitetaan tutkimustulosta, joka

- voi viitata potilaan henkeä uhkaavaan tilaan
- on luonteeltaan kiireellinen tai hätätoimia vaativa
- välittömät lääketieteelliset toimenpiteet ovat todennäköisesti välttämättömiä potilaan hengen säilyttämiseksi tai katastrofaalisen seurauksen välttämiseksi

AINEENVAIHDUNTATUTKIMUKSET

fP-Aminoh (1061)

U-Aminoh (1062)

U-Orgah (4855)

Kun tuloksia lausuva laboratoriolääkäri toteaa hoitoa vaativan aineenvaihduntasairauden tapauksissa, jossa löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä), **soitetaan** hoitavalle lääkärille. Lisäksi tulokset **lausutaan laboratoriotietojärjestelmään**.

KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA

VERENKUVAT

B-Neut (3238) alle 0.5 E9/L

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveyskeskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **SEKÄ**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

Laboratorio soittaa tulokset myös yllämainituilla ehdoilla silloin, jos laboratorio ei voi antaa B-Neut tulosta, mutta analysaattorilta näkyy, että B-Neut tulos on matala (arviolta alle 0.5 E9/L)

B-Leuk (2218) alle 1 E9/L tai B-Leuk (2218) yli 100 E9/L

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveyskeskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **SEKÄ**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

VERENKUVAT

B-Hb (1552) alle 80 g/l, mutta B-Hb (1552) yli 50 g/l

Laboratorio ilmoittaa tulokset aina **puhelimitse**, mikäli

- kyseessä on sairaalapoliklinikan tai pitkäaikaissairaalan potilas (ei terveyskeskussairaala, hoitopaikka päätellään tutkimuksen pyytäjän perusteella) tai lapsi (alle 17 v, pyytäjällä ei merkitystä) **JA**
- löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

B-Hb (1552) alle 50 g/l

Laboratorio ilmoittaa tulokset puhelimitse aina (riippumatta tilaajasta), jos löydös on uusi (edelliset tulokset tarkistetaan laboratoriotietojärjestelmästä).

**KLIININEN KEMIA
JA
HEMATOLOGIA**

1. Puhelimitse, jos laboratoriolöydösten perusteella **herää epäily hemolyysistä** (ohje VERENSIIRTOKETJUN HAITTAVAIKUTUKSET JA POIKKEAMAT)
2. Puhelimitse, jos laboratoriolöydösten perusteella **herää epäily viivästyneestä hemolyysistä** (ohjeet TUKILABORATORIOTUTKIMUKSET ja VASTA-AINETUNNISTUS MANUAALIMENETELMÄLLÄ)
3. Puhelimitse, jos potilas, jolla on avoin veritilaus, muuttuu laboratoriolöydösten perusteella **Type&Screen-kelvottomaksi** (ohje VERITILAUKSET)
4. Puhelimitse ja/tai sähköpostilla, jos **elinsiirtolistalla olevalla potilaalla todetaan punasoluvasta-aineita** (ohje ELINSIIRROT)
5. Kirjeellä, **kun kantasolusiirtopotilaan veriryhmä on muuttunut** (ohje KANTASOLUSIIRROT)
6. Puhelimitse, jos potilaalla, jolla on avoin veritilaus, todetaan **ensimmäistä kertaa harvinainen veriryhmä** (ohjeet TUKILABORATORIOTUTKIMUKSET ja VASTA-AINETUNNISTUS MANUAALIMENETELMÄLLÄ)

VERIKESKUS ILMOITTA

Ohjeet →
[https://www.huslab.fi/
verensiirtoketju/](https://www.huslab.fi/verensiirtoketju/)

ILMOITETAAN PUHELIMITSE

1. Jääleiketutkimusten tulokset
2. Välittömiä hoidollisia toimenpiteitä edellyttävät diagnoosit
3. Kliinikon nimenomaisesti pyytäessä kiireenäytteestä puhelinvastausta

PATOLOGIA

1) Yleisvaaralliset löydökset

- Tuore tuhkarokko – ilmoitetaan puhelimitse hoitoyksikköön ja sähköpostitse/puhelimella THL:ään (ja HUS-alueella epidemiologiseen yksikköön)
- Tuore vihurirokko – ilmoitetaan puhelimitse hoitoyksikköön
- Tuore kuppa – ilmoitetaan puhelimitse hoitoyksikköön
- Hepatiitti A – ilmoitetaan puhelimitse hoitoyksikköön ja HUS-alueella faxilla epidemiologiseen yksikköön

2) Likvorlöydökset – puhelimitse hoitoyksikköön

- Uusi positiivinen kryptokokki
- Muut löydökset harkinnanvaraisesti

3) Vaskuliittiin viittaavat löydökset - puhelimitse hoitoyksikköön

- Uusi positiivinen neutrofiilien sytoplasma-antigeeni -vasta-ainetulos
- Uusi positiivinen glomerulustyvikalvo-vasta-ainetulos
- Pyynnöstä ilmoitetaan (läheteeseen kirjattu puhelinnumero)
  - Kiireellinen neutrofiilien sytoplasma-antigeeni -vasta-ainetulos (myös negatiivinen)
  - Kiireellinen glomerulustyvikalvo-vasta-ainetulos (myös negatiivinen)

4) Muut ilmoitettavat löydökset - puhelimitse hoitoyksikköön

- Tuore HUS-alueen HIV, hepatiitti B
- Uusi virtsan legionella – puhelun lisäksi HUS-alueella faxilla epidemiologiseen yksikköön

5) Muut ilmoitettavat tulokset - puhelimitse hoitoyksikköön

- Elinluovuttajien tulokset; kaikki tulokset
- Veritapaturmaan liittyvät tulokset; reaktiiviset tulokset
- Selvästi koholla olevat neuronaalet vasta-aineet (uudet löydökset)

**KLIININEN
MIKROBIOLOGIA**

–

**VIROLOGIA JA
IMMUNOLOGIA**

1) Veri- ja likvorviljelyt

- Infektioepisodin **ENSIMMÄINEN** värjäyslöydös soitetaan potilasta hoitavaan hoitoyksikköön
- Tietyt patogeenit ilmoitetaan (lista) hoitoyksikköön soiton lisäksi myös epidemiologiseen toimintaan faxilla

2) Muut bakteeri- ja sieniviljelyt

- Tietyt patogeenit (lista) soitetaan hoitoyksikköön ja ilmoitetaan epidemiologiseen toimintaan faxilla. (mm. Bordetella pertussis, Legionella, Francisella tularensis, uusi tuberkuloosi, vastasyntyneen Str. agalactiae, Listeria, EHEC, S. typhi, S. paratyphi, Shigellat jne)
- Tuberkuloosi: herkkyysmäärityksessä mikä tahansa 1.linjan lääkkeitä R, soitetaan tubia hoitavaan yksikköön
- Pidempään viljelyssä kasvatettaessa esille tulevat löydökset soitetaan potilasta viimeisimpänä hoitaneeseen yksikköön
- Sairaalahygienisesti merkittävät (MRSA, VRE, CPE) löydökset ilmoitetaan hygieniahoitajalle

3) Nukleiinihappolöydökset

- Pneumocystis soitetaan hoitoyksikköön
- –BaktNhO-tutkimuksesta (”yleisbakteeri-PCR”) soitetaan tietyt patogeenit ja poikkeukselliset löydökset (kuten vastaavat viljelylöydökset, kts. yllä)

4) Parasitologia

- Positiiviset malarialöydökset, muut veren parasiitit (Trypanosoma, Babesia, mikrofilaria), erikoisuudet soitetaan hoitoyksikköön

KLIININEN MIKROBIOLOGIA – BAKTERIOLOGIA

SYNNYNNÄISEN SYTOGENETIIKAN JA MOLEKYYLIGENETIIKAN TUTKIMUKSET

HUSin pyytäville yksiköille

- kaikki kiireellisinä pyydettyjen näytteiden sekä
- poikkeavien raskausajan näytteiden tulokset

ilmoitetaan puhelimitse hoitavalle lääkärille tai hoitavaan yksikköön, mikäli puhelinnumero on ilmoitettu läheteessä.

HUSin ulkopuolisille pyytäville yksiköille

- poikkeavat tulokset

ilmoitetaan sähköpostitse tai puhelimitse sopimuksen mukaan.

GENETIIKKA

Yllättävä, oletettavasti hoitoon vaikuttava löydös

Radiologi ilmoittaa löydöksen puhelimitse klinikolle.

Löydös voi olla

- kiireellinen (esim. keuhkoembolia, pnemoperitoneum tai nekrotisoiva faskiitti, muun kuvauksen sivulöydöksenä) tai
- ei-kiireellinen (esim. syöpäepäily preoperatiivisessa keuhkojen rutiinikuvassa).

Radiologisten tutkimusten kiireellisyyssluokat

- päivystys (lisäksi alaryhmä hätätilatutkimukset)
- kiireellinen
- normaali

Tutkimuksista kirjoitetaan lausunto (ellei tilattu ilman lausuntoa).

RADIOLOGIA

KLIININEN FYSIOLOGIA

Soitetaan yllättävät, välitöntä hoitoa vaativat löydökset klinikolle.

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

- Kriittinen tulos soitetaan lähettävälle/hoitavalle lääkärille
  - Status epilepticus
  - Yllättävä tulos joka vaatii pikaista huomiota
  - Ylipäätään nopeaa hoitoa vaativa tila
  - Ylipäätään päivystystutkimus
  - Jos alkuperäistä lausuntoa muutetaan
- HUOM! Läheteessä on oltava ko. klinikkolääkärin puhelinnumero!

KLIININEN
FYSIOLOGIA,
KLIININEN
NEUROFYSIOLOGIA